

BENOR-certificatie van KWZI

Guido Wouters
directeur Certipro

Situering

De kwaliteit van de Vlaamse, Belgische en Europese oppervlaktewaters blijft een belangrijk knelpunt in het milieubeleid. De richtlijn 91/271/EEG inzake de behandeling van stedelijk afvalwater verplicht de lidstaten al hun huishoudelijk afvalwater te zuiveren tegen uiterlijk 31/12/2005. Dit kan niet alleen door middel van grootschalige rioolwaterzuiveringsinstallaties gebeuren. Kleinschalige waterzuiveringsinstallaties (KWZI) kunnen in een land met versnipperde bebouwing een substantiële bijdrage leveren tot de kwalitatieve verbetering van de oppervlaktewaters. De zuivering van huishoudelijk afvalwater van verafgelegen woningen en wijken is technisch en financieel namelijk niet haalbaar en zal dus door kleinschalige afvalwaterzuiveringsinstallaties (0-2000 IE) moeten gebeuren. Mevrouw Dua, Vlaams minister van Leefmilieu zal deze problematiek verder toelichten.

Zowel de particulier, de producenten als de overheid zijn gebaat bij het op de markt brengen van kwalitatief hoogstaande en betrouwbare KWZI. Momenteel is er namelijk een wildgroei van dergelijke installaties op de markt waarvan de kwaliteit vaak nooit is beproefd, waarmee niet is gezegd dat er geen kwaliteitsvolle producten op de markt zijn. Dit leidt zowel bij de milieuwetgevende overheid, de gemeenten als de particulier tot een wantrouwen met betrekking tot deze producten, dit tot groot ongenoegen van de fabrikanten van degelijke en kwaliteitsvolle producten.

Vanuit deze noodzaak tot erkenning van kwalitatief en technologisch waardevolle producten voor kleinschalige waterzuiveringsinstallaties heeft Vito de certificatie- en keuringsdienst Certipro opgericht. Als eerste producttype start Certipro met de keuring en certificatie van IBA en KWZI tot 50 IE.

Europese productnormering en CE-markering

Zoals in de inleiding reeds vermeld, wordt men niet alleen in België, maar ook in de andere Europese landen met dezelfde problematiek geconfronteerd. Daarom werd op Europees vlak met de normalisatie van KWZI gestart. Deze normalisatie kadert in de Europese Bouwproductenrichtlijn (93/68/EEG) die in België sinds 19 augustus 1998 van kracht is. Deze richtlijn definieert een aantal essentiële eisen waaraan bouwproducten dienen te voldoen opdat ze op de Europese markt mogen worden gebracht, en dan ook de CE-markering mogen dragen.

Aangezien de richtlijn voor tal van bouwproducten geldt, zijn de essentiële eisen vrij algemeen gedefinieerd. Het betreft hier eisen op het vlak van stabiliteit, mechanische sterkte, veiligheid, en dergelijke meer.

Voor specifieke producten kunnen deze essentiële eisen meer concreet worden gespecificeerd in een geharmoniseerde norm. Het is de Europese Commissie die aan een Europees normalisatie-instituut, in dit geval het Europees Comité voor Normalisatie (CEN), een mandaat toekent voor het opstellen van een geharmoniseerde norm. Een dergelijke

geharmoniseerde norm onderscheidt zich van een niet-geharmoniseerde Europese norm doordat het een bijlage ZA bevat. Deze bijlage verwijst naar de corresponderende richtlijn, het mandaat, net zoals naar het systeem van conformiteitsattestering, conformiteitsverklaring en specificaties inzake de CE-markering.

Met betrekking tot de KWZI dient er op vlak van de Europese normalisatie een onderscheid gemaakt te worden tussen $KWZI \leq 50$ IE en $KWZI > 50$ IE:

Voor KWZI groter dan 50 IE ontwikkelt het CEN op dit moment de norm EN 12255 “Waste water Treatment Plants”; dit is geen geharmoniseerde norm.

Voor KWZI tot 50 IE, waarover het hier vandaag gaat, stelde het CEN de geharmoniseerde norm EN 12566 “Small Waste water Treatment Systems ≤ 50 PT” op. Deze geharmoniseerde norm zal in zijn huidige vorm eisen stellen voor minstens vijf producttypen KWZI of onderdelen van KWZI.

Voor twee producttypen van KWZI is de finale draftnorm prEN 12566 reeds uitgewerkt:

- EN 12566-1: geprefabriceerde septische tanks - prefabricated septic tanks (definitieve vorm);
- prEN 12566-3: geprefabriceerde en/of ter plaatse geassembleerde afvalwaterzuiveringsinstallaties die huishoudelijk afvalwater behandelen tot de kwaliteit vastgelegd in de milieureglementering - packaged and/or site assembled domestic waste water treatment plants.

Volgende delen zijn nog in voorbereiding:

- part 2: soil infiltration systems: code van goede praktijk voor in-situgeconstrueerde bodeminfiltratiesystemen. Hierbij worden geen behandelings-vereisten gespecificeerd;
- part 4: septic tanks built in situ from prefabricated kits. Een aanvulling op deel 1;
- part 5: filtration systems (including sand filters).

Mogelijk worden in de toekomst nog andere producttypen opgenomen in deze norm.

Volgens de bijlage ZA van delen 1 en 3, waarvoor dus de finale draftnorm reeds is uitgewerkt, dient de fabrikant van deze producten zelf een conformiteitsverklaring op te maken op basis van zijn eigen interpretatie van de resultaten van de initiële typetests, uitgevoerd door een genotifieerde of aangemelde instantie (een derde partij). Tevens dient de fabrikant te beschikken over een systeem van zelfcontrole, dat echter niet wordt geverifieerd door een derde partij. Indien de fabrikant aan beide voorwaarden, het zogenaamde systeem 3 van conformiteitsattestering, voldoet, mag hij in de toekomst de CE-markering aanbrenge.

CE-markering gekaderd in het BENOR-keurmerk

Eenzijds dient Certipro zich te richten naar de Europese ontwikkelingen. Certipro is ge(pre)notificeerd, en dus gemachtigd om de initiële typetests, voorzien in de norm, uit te voeren. Deze typetests maken deel uit van de voorziene certificatieprocedure.

Anderzijds kunnen in functie van het toekennen van een keurmerk of certificaat bijkomende eisen worden opgelegd.

Certipro is de mening toegedaan dat het systeem 3 van conformiteitsattestering, zoals in de norm EN 12566-1 en 3 voor de CE-markering geëist, te zwak is om een voldoende hoog kwaliteitsniveau te halen. De evaluatie en interpretatie van de initiële typetests en de evaluatie van de industriële zelfcontrole dienen ook door een derde partij te gebeuren. Dit kan in het kader van een certificatieprocedure.

Zoals de vorige spreker, de heer Voorhof van BIN, reeds uitvoerig heeft belicht, wordt in België de certificatie van producten, zeker als het gaat om producten die gebruikt worden in de bouwsector, gekoppeld aan de toekenning van het BENOR-keurmerk. Daarom, en gezien de acties op Europees vlak, heeft Certipro voor de certificatie van KWZI geopteerd voor het nationale BENOR-keurmerk, eerder dan een eigen certificaat uit te reiken.

Besprekingen tussen het Belgisch Instituut voor Normalisatie (BIN) en Vito hebben dan tot praktische afspraken geleid, waarin certificatie van afvalwaterzuiveringsinstallaties voor de behandeling van huishoudelijk of stedelijk afvalwater < 50 IE kan worden gerealiseerd op basis van de Europese draftnorm prEN 12566. In zijn vergadering van 9.06.1999 heeft het Comité voor het BENOR-merk zijn principiële akkoord gegeven om de voorbereiding van de benorisatie van kleinschalige afvalwaterzuivering aan Vito toe te kennen. Recent heeft het Comité van het merk, op zijn vergadering van 19.11.2001, ingestemd met de aanvraag van Certipro tot erkenning als certificatie-instelling voor het BENOR-merk. Hierbij zal Certipro als BENOR-certificatie-instelling voor deze installaties optreden conform de kwaliteitsnorm EN 45011.

Naar de praktische realisatie toe werden in eerste instantie de certificatie- en keuringsprocedures voor individuele en kleinschalige afvalwaterzuiveringsinstallaties ≤ 50 IE volgens prEN 12566-3 en voor septische tanks volgens EN 12566-1 uitgewerkt. Het vergevorderd stadium waarin beide normen zich bevinden maakt certificatie conform deze normen nu reeds mogelijk. Gezien de noodzaak en de nakende uitvoeringstermijn van de richtlijn 91/271/EEG (zuivering stedelijk afvalwater) opteert Certipro ervoor om nu reeds het BENOR-merk voor deze producten toe te kennen, eerder dan de definitieve invoering van de Europese normen en bijbehorende CE-markering af te wachten. Certipro is ervan overtuigd dat ook na de invoering van deze Europese geharmoniseerde normen, het BENOR-merk noodzakelijk is voor de toetsing aan de milieuwetgevingen in België, teneinde tot een goede kwaliteit van het oppervlaktewater te komen.

Voor de twee eerste producttypen werden de toepassingsreglementen voor het gebruik en de controle van het BENOR-merk opgesteld en goedgekeurd door de adviesraad.

Het gaat om de toepassingsreglementen:

- CRT-TR001V01.00 Toepassingsreglement voor het gebruik en de controle van het BENOR-merk voor geprefabriceerde septische tanks tot 50 IE;

- CRT-TR002V01.00 Toepassingsreglement voor het gebruik en de controle van het BENOR-merk voor geprefabriceerde en in situ uit prefabelementen geassembleerde kleinschalige afvalwaterzuiveringsinstallaties tot 50 IE.

In een tweede stadium zullen ook certificatieschema's voor afvalwaterzuiveringssystemen (o.a. plantensystemen en andere systemen die in situ worden gebouwd) worden op punt gesteld conform de in voorbereiding zijnde Europese normen, indien deze voorhanden zijn. Indien er geen Europese norm is voorzien, zullen eigen certificatieschema's worden ontwikkeld.

Certipro als certificatie- en keuringsinstelling

Certipro wenst haar taak uit te voeren volgens een certificatiesysteem waarin technische bekwaamheid, deontologie, onpartijdigheid, onafhankelijkheid, geheimhouding en kwaliteit hoog in het vaandel worden gedragen. De criteria opgenomen in de norm EN 45011 worden hierbij als essentieel ervaren.

Een certificatie-instelling van producten is een instelling die haar activiteiten uitvoert conform de norm EN 45011. Hiertoe beschikt de certificatie-instelling over een kwaliteitshandboek en -procedures, waarin wordt aangegeven hoe de theoretische en praktische evaluatie en de certificatie van de producten worden uitgevoerd. Wanneer een derde partij, in dit geval BELCERT, het kwaliteitshandboek en de certificatieprocedures evalueert, spreken we van accreditatie. De procedure voor accreditatie als certificatie-instelling van producten is lopende, de pre-audit werd reeds uitgevoerd en de initiële audit die moet leiden tot de accreditatie, is gepland voor begin 2002.

Tevens heeft Certipro een accreditatie als keuringsinstelling bij BELTEST aangevraagd, waarbij Certipro de functionaliteit van de type-installaties zou testen. De procedure tot accreditatie door BELTEST als keuringsinstelling conform de norm EN 45004 is eveneens lopende. De pre-audit werd samen met deze als certificatie-instelling uitgevoerd en de initiële audit, die moet leiden tot de accreditatie, is eveneens gepland voor begin 2002.

Certipro -organisatie

Het operationeel gedeelte van Certipro bestaat, zoals aangegeven in bijgaand organisatieschema, uit het bestuur, bijgestaan door het secretariaat en de verantwoordelijke kwaliteitszorg. De kern van Certipro wordt gevormd door de onderzoeksdienst, bestaande uit de projectleider, Hilde Maes, en de verantwoordelijke voor de technische infrastructuur, Jan Stroobants.

Tevens beschikt de certificatie- en keuringsinstelling over een adviesraad waarin naast de verschillende betrokken overheden, onafhankelijke deskundigen, ook vertegenwoordigers van de producenten en van de gebruikers zetelen. Deze adviesraad moet de certificatie- en keuringsprocedures beoordelen en goedkeuren.

Daarenboven beschikt de certificatie-instelling over een certificatieraad die beslissingen neemt over het toekennen van de certificaten. De certificatieraad omvat de directie van de certificatie-instelling, aangevuld met een beperkte aantal externe deskundigen.

Ten slotte is een comité van beroep opgericht, dat in geval van beroep tegen de beslissingen van de certificatieraad binnen een termijn van 1 maand, een beslissing neemt in geval van klachten van één van de betrokken partijen.

Wie zijn onze partners inzake certificatie?

Zoals hoger vermeld gebeurt de erkenning via het BENOR-merk. Voor het gehele product wordt een certificaat uitgereikt door Certipro. Dit certificaat is gesteund op de integrale beoordeling van de verschillende elementen. Certipro zal haar taken als BENOR-certificatie-instelling uitvoeren in samenwerking met andere gespecialiseerde partners en onderaannemers, zoals WTCB, PROBETON en BCCA.

Certificatie van een installatie (b.v. geprefabriceerde KWZI tot 50 IE) is namelijk een complex gebeuren. Dergelijke installaties bestaan uit een groot aantal onderdelen, geproduceerd en opgebouwd door verschillende toeleveranciers. Ook dienen verschillende aspecten van de producten geëvalueerd. Naast de functionaliteit, die zowel de zuiveringsefficiëntie als de waterdichtheid omvat, zijn er ook de bouwtechnische eisen, zoals stabiliteit, corrosiebestendigheid, duurzaamheid,... De functionele vereisten inzake zuiveringsefficiëntie en waterdichtheid kunnen getest worden op de testsite van Certipro.

Bovendien is in geval van geassembleerde installaties, samengesteld uit afzonderlijke onderdelen, de certificatie van de samenstellende onderdelen eveneens vereist. Voor de behuizing (beton, kunststof) bijvoorbeeld kan de producent van het volledige zuiveringssysteem een beroep doen op verschillende producenten. Hierbij is het van belang dat in elk geval de conformiteit met het goedgekeurde prototype kan worden gegarandeerd. In dergelijk geval dient deze conformiteit gegarandeerd door de fabrikant van de behuizing.

Certipro doet voor een aantal van de keurings- en/of controleactiviteiten een beroep op partners en onderaannemers. Om garant te staan voor de kwaliteit van de geleverde diensten dienen deze partners en onderaannemers te beschikken over de noodzakelijke BELTEST-accreditatie.

- Voor staalnames en analyses wordt een beroep gedaan op het Vito-expertisecentrum MilieuMetingen (MIM), dat hiervoor BELTEST-geaccrediteerd is (overeenkomstig EN 45001).
- Voor de behuizing doet Certipro een beroep op de diensten van BCCA (kunststof behuizing) en Probeton (betonnen behuizing) respectievelijk als BENOR-certificatie-instellingen voor kunststof en betonnen producten.
- Voor de structurele vereisten wordt een beroep gedaan op het WTCB.

Hoe wordt het certificatedossier opgebouwd?

Het certificatedossier, voor de KWZI-installaties conform prEN 12566-3 of voor septische tanks conform prEN 12566-1, wordt opgebouwd uit 4 onderdelen:

- documentonderzoek;
- onderzoek naar zuiveringsefficiëntie;
- stabiliteitsonderzoek;
- evaluatie van het systeem van industriële zelfcontrole.

Aan de 4 luiken dient voldaan te zijn opdat tot certificatie kan overgegaan worden.

Hoe verloopt de procedure van de vergunningsverlening?

De initiële stap dient uit te gaan van de fabrikant. Deze maakt zich schriftelijk bekend en verkrijgt hierna de nodige informatie over de certificatieprocedure. Certipro bezorgt de reglementaire documenten en brengt de fabrikant op de hoogte i.v.m. samenwerking BCCA resp. Probeton.

Na inzage van deze informatie kan de producent beslissen om al dan niet een formele aanvraag in te dienen. Hiertoe dient de producent een aanvraagdossier in, bestaande uit:

- het formele aanvraagformulier;
- een verklaring van verbintenis;
- een ontwerp van technisch dossier;
- eventueel een kopie van het certificaat van een gecertificeerd kwaliteitssysteem overeenkomstig ISO-9001 of ISO-9002.

Certipro onderzoekt de volledigheid van het dossier en oordeelt binnen de maand over de ontvankelijkheid van de aanvraag en start hierop het voorafgaandelijk onderzoek.

VOORAFGAAND ONDERZOEK

Het voorafgaandelijk onderzoek bestaat uit twee luiken, nl. functionaliteit en conformiteit:

Luik functionaliteit

Twee onderdelen:

- documentonderzoek;
- initiële typetesting.

Het documentonderzoek omvat:

- classificatie producten (range definiëren);
- dimensioneringsgegevens (strikte vertrouwelijkheid);
- handleidingen;
- evaluatie systeem industriële zelfcontrole.

Vervolgens kan overgegaan worden tot de initiële typetest (ITT):

- conform prEN 12566-3 (KWZI prefab + kits: 50 IE) en toetsing aan de gewestelijke milieureglementering;
- conform EN 12566-1 (septische tanks tot 50 IE).

Deze initiële typetests zijn uit te voeren door notified bodies (gezien het feit dat de normen in draftvorm bestaan, kan men momenteel hiervoor enkel geprenotificeerd zijn. Certipro is momenteel geprenotificeerd).

Tijdens deze initiële typetests worden volgende elementen onderzocht:

- waterdichtheid;
- zuiveringsefficiëntie: Certipro beschikt voor beide over de technische infrastructuur;
- bouwtechnische keuring: Certipro doet een beroep op WTCB.

Dit luik functionaliteit dient te leiden tot een “goedgekeurde technische productbeschrijving”.

Luik conformiteit

Twee onderdelen:

- inleidend bezoek;
- periodieke controles (audits).

Het inleidend bezoek omvat de evaluatie van:

- de overeenkomstigheid van de zelfcontrole met de industriële bepalingen;
- de overeenkomstigheid van de productie-installaties met de reglementaire bepalingen en met het ingediende technisch dossier;
- de overeenkomstigheid van het product met de productbeschrijving.

De fabrikant moet in staat zijn al zijn producten conform het goedgekeurd type te maken. Hiertoe dient de fabrikant te beschikken over een productiecontrolesysteem. Een ISO-gecertificeerd kwaliteitssysteem is niet absoluut vereist; wel dient de fabrikant minimaal aan te tonen dat hij een kwaliteitssysteem heeft ingevoerd.

Certipro beoordeelt de industriële zelfcontrole met betrekking tot het gehele product. Voor de beoordeling van de behuizing ligt de verantwoordelijkheid bij respectievelijk BCCA en Probeton.

VERGUNNINGSVERLENING

Bij een positieve beoordeling van het dossier door de certificatieraad resulteert dit in een vergunningsverlening voor een periode van 3 jaar, die nadien kan verlengd worden.

PERIODIEKE CONTROLES (AUDITS)

Tijdens de periode van 3 jaar worden periodieke controles uitgevoerd om blijvende conformiteit te garanderen. Deze periodieke controles voor de gehele installatie worden 1 maal per jaar uitgevoerd door een keuringsinstelling in opdracht van Certipro. Deze periodieke controles bestaan uit een bedrijfsbezoek en uit bezoeken aan gebruikerssites. Ook tijdens de toelatingsperiode zullen reeds periodieke controles uitgevoerd worden.

GEBRUIK VAN HET BENOR-MERK

Elke gecertificeerde installatie dient gemarkeerd met volgende gegevens:

- leverancier en productidentificatie;
- fabricagezetel;
- verwijzing naar de desbetreffende norm PrEN 12566-3 of EN 12566-1;
- productiedatum;
- type materiaal;
- keurmerk;
- certificatie-instelling;
- gewest(en);
- aantal IE.

Eindbeschouwing

Vito heeft de voorbije jaren geïnvesteerd in de certificatie- en keuringsdienst Certipro. Vandaag maken we de officiële start mee van deze dienstverlening aan producenten en gebruikers. Als eerste producttype start Certipro met de keuring en certificatie van IBA en KWZI tot 50 IE.

De manier waarop deze certificatie is opgevat reikt de KWZI-fabrikant de objectieve instrumenten aan om zijn product kritisch te bekijken, waardoor de kwaliteit van de KWZI op een hoger niveau zal worden getild. Tegelijkertijd krijgt de fabrikant de mogelijkheid om zich vandaag reeds in orde te stellen met de wettelijke verplichtingen van morgen in België en in Europa.

Meerdere producenten hebben hun interesse voor deze certificatie laten blijken, en het eerste formele dossier is reeds geopend. Binnen een termijn van een jaar zullen de eerste gecertificeerde installaties met het BENOR-merk op de markt verschijnen. Nu is het nog wachten op de nodige wettelijke omkadering en overheidsstimuli. Maar hierover zal mevrouw Dua, Vlaams minister van Leefmilieu, u zo dadelijk meer duidelijkheid geven.

Meer informatie kan u vinden op de website: <http://www.certipro.be>

Ik dank u voor uw belangstelling en hoop op een sterke respons van u allen.